

Geografski aspekti atrakcijske osnove Rumunjske

Vidić, Leonarda

Undergraduate thesis / Završni rad

2019

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Pula / Sveučilište Jurja Dobrile u Puli**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:137:673169>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-09-21**

Repository / Repozitorij:

[Digital Repository Juraj Dobrila University of Pula](#)

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet za interdisciplinarne, talijanističke i kulturološke
studije
Studij kulture i turizma

LEONARDA VIDIĆ

**GEOGRAFSKI ASPEKT ATRAKCIJSKE
OSNOVE RUMUNJSKE**

Završni rad

Pula, 2019.

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet za interdisciplinarnu, talijanističku i kulturološku
studiju
Studij kulture i turizma

LEONARDA VIDIĆ

**GEOGRAFSKI ASPEKT ATRAKCIJSKE
OSNOVE RUMUNJSKE**

Završni rad

JMBAG: 0318003709, redovita studentica

Studijski smjer: Kultura i turizam

Predmet: Turistička geografija svijeta

Znanstveno područje: interdisciplinarnu znanosti

Znanstveno polje: geografija

Znanstvena grana: društvena geografija

Mentor / Mentorica: doc. dr. sc. Nikola Vojnović

Pula, rujan 2019.

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Ja, dolje potpisani _____, kandidat za magistra ekonomije/poslovne ekonomije ovime izjavljujem da je ovaj Diplomski rad rezultat isključivo mogega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio Diplomskog rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz kojega necitiranog rada, te da ikoji dio rada krši bilo čija autorska prava. Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Student

U Puli, _____, _____ godine

IZJAVA

o korištenju autorskog djela

Ja, _____ dajem odobrenje Sveučilištu
Jurja Dobrile

u Puli, kao nositelju prava iskorištavanja, da moj diplomski rad pod nazivom

_____

_____ koristi na način da gore navedeno autorsko djelo, kao cjeloviti tekst trajno objavi u javnoj internetskoj bazi Sveučilišne knjižnice Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli te kopira u javnu internetsku bazu završnih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice (stavljanje na raspolaganje javnosti), sve u skladu s Zakonom o autorskom pravu i drugim srodnim pravima i dobrom akademskom praksom, a radi promicanja otvorenoga, slobodnoga pristupa znanstvenim informacijama.

Za korištenje autorskog djela na gore navedeni način ne potražujem naknadu.

U Puli, _____ (datum)

Potpis

_____

Sažetak

Tema ovog završnog rada je Geografski aspekt atrakcijske osnove Rumunjske. Njegov primaran fokus je odnos geografskih čimbenika zemlje i njihov utjecaj na fenomen turizma. Završni rad pisan je iz kolegija Turistička geografija svijeta.

U ovom je završnom radu obrađena je država Rumunjska kroz kratki povijesni pregled uz naglasak na drugu polovicu 20. stoljeća, i utjecaj komunističkog režima na razvitak Rumunjske kao zemlje, geografska obilježja Rumunjske, te pregled najbitnijih prirodnih i antropogenih atrakcija zemlje.

Ključni pojmovi koji će se obraditi u ovom završnom radu su Rumunjska, geografija, turizam, atrakcijska osnova, prirodne i antropogene atrakcije.

KLJUČNE RIJEČI: RUMUNJSKA, GEOGRAFIJA, TURIZAM, PRIRODNE ATRAKCIJE, ANTROPOGENE ATRAKCIJE

Summary

The topic of this final paper is the Geographical Aspect of Romania's tourism attractions. Its primary focus is the relationship between the geographical factors of countries and their impact on the phenomenon of tourism. The final paper was written from the course Tourism Geography of the World.

In this final paper, the country of Romania is covered through brief historical review with a focus on the second half of the 20th century, and the influence of communist regime on Romania's development as a country, the geographical features of Romania, and an overview of some of the country's natural and anthropogenic attractions.

Key concepts that will be defended in this final thesis in Romania, geography, tourism, attraction base, natural and anthropogenic attractions.

KEYWORDS: ROMANIA, GEOGRAPHY, TOURISM, NATURAL ATTRACTIONS, ANTROPHOGENIC ATTRACTIONS

Sadržaj

Sadržaj	6
1. Uvod	8
2. Istočna Europa: povijesni pregled geopolitičkog stanja u drugoj polovici 20. stoljeća i utjecaj na razvoj turizma	9
2.1. Pad Istočnog Bloka	10
2.2 Utjecaj komunističkog režima na razvoj turizma u zemljama Istočnog Bloka ..	11
2.3 Razvoj turizma u Rumunjskoj za vrijeme socijalizma	12
3. Prirodna atrakcijska osnova.....	13
3.1 Reljef	13
3.2 Vode.....	14
3.3 Klima	15
3.4 Vegetacija	16
3.5 Nacionalni parkovi	17
3.5.1. Nacionalni park Delta Dunava.....	18
3.5.2 Masiv Ceahlău	19
3.5.3 Planine Măcin.....	20
3.5.4 Nacionalni park Retezat	21
3.5.5 Klisura Nerai-Beuşniţa	22
3.5.6 Pravila ponašanja turista pri posjetu nacionalnih parkova.....	24
3.6 Parkovi prirode	25
3.6.1 Park prirode Apuseni.....	26
3.6.2. Park prirode Mures.....	27
4. Atrakcijska osnova Rumunjske – antropogene atrakcije	30
4.1. Dvorac Bran	30
4.2 Dvorac Corvin.....	31
4.3 Citadela Alba Carolina.....	33
4.4 Grad Sibiu	35
4.4.1 Manifestacije u gradu	36
4.4.2 Kulturno povijesni spomenici grada.....	37
4.4.3 Muzej Brukenthal	40
4.4.3. Muzej ASTRA.....	42
4.5 Grad Sighişoara	44

4.5.1 Kulturno povijesni spomenici grada.....	44
4.5.2 Manifestacije	47
5. Zaključak	49
Popis literature:.....	51
Popis priloga:.....	54
Popis slika	54
Popis tablica:	54
Popis grafikona.....	54

1. Uvod

Tema ovog završnog rada je "Geografski aspekt atrakcijske osnove Rumunjske". Budući da je ovaj završni rad pisan iz kolegija "Turistička geografija svijeta", u njemu će glavni fokus biti na geografskom aspektu u razvoju turizma, a manje na same turističke pokazatelje i statistike.

Atrakcijska osnova je primarno geografski pojam, ali je i glavni i osnovan čimbenik uspješnosti neke zemlje u razvitku turizma. Bilo da je prirodna ili antropogena, ona mora postojati da bi zemlja uopće imala ikakav razvojni potencijal u turizmu, ponajprije jer mora imati nešto zbog čega će potencijalnim posjetiteljima biti zanimljiva i uopće u njima potaknuti želju za putovanjem u zemlju.

S druge strane turizam, kao fluidna djelatnost i proces prožima mnoge druge znanosti i djelatnosti, te ga je upravo zato moguće spojiti s promatrati i analizirati kroz aspekte iz drugih područja znanosti.

Ovaj završni rad je koncipiran na način da se o Rumunjskoj prvo priloži kratki povijesni pregled, zatim opišu njene osnovne geografske značajke, te nakon toga daju primjeri nekih od najvažnijih prirodnih i antropogenih atrakcija u zemlji.

Završni je rad pisan s u svrhu da se o Rumunjskoj i njoj atrakcijskoj osnovi nauči nešto više te s ciljem da se u konačnici na temelju istraženih izvora i literature donese zaključak o trenutnom stanju valorizacije turizma u Rumunjskoj i potencijalu za daljnji razvoj turizma.

2. Istočna Europa: povijesni pregled geopolitičkog stanja u drugoj polovici 20. stoljeća i utjecaj na razvoj turizma

Najvažniji geopolitički događaj za istočnu Europu (osim Drugog svjetskog rata) u posljednjem stoljeću zbio se u posljednjih 30 godina. Od 1940-ih pa sve do ranih 90-ih obilježavaju komunistički i socijalistički režimi u istočnoeuropskim državama – također su se zvale i "Istočni Blok" ili "Zemlje Istočnog Bloka" (sl. 1). U usporedbi sa zapadnim blokom, istočni je blok imao stroža pravila te se smatra vrlo represivnim.

Slika 1: Karta zemalja Istočnog bloka

(Izvor: https://sh.wikipedia.org/wiki/Istočni_blok pristupljeno: 5.9. 2019)

Što se tiče slobodnog kretanja, putovanje van zemlje bilo je potpuno drukčije nego danas - u najboljem slučaju bilo je dopušteno periodično za praznike u drugim socijalističkim državama središnje i istočne Europe, Kube i Sovjetskog saveza, izuzev Mađarske i Jugoslavije koje su imale punu blažu vanjsku politiku i mnogo veću slobodu putovanja. To je stanje uvelike utjecalo na razvoj turizma u istočnoeuropskim zemljama - ulaganja u turizam bila su minimalna, a kao djelatnost je u najboljem slučaju stagnirao. (Boniface i dr. 2012)

2.1. Pad Istočnog Bloka

Među prvim događajima koji su doveli do promjene u zemljama Istočnog Bloka bio je uspostavljanje radničkih sindikata, koji su započeli borbe za veća prava i slobode zaposlenika srednje klase i *'blue collar'* ¹zaposlenika. Mnogi su se ljudi suočili sa zatvorskim kaznama zbog sudjelovanja u tim pokretima, ali njihovi naponi imali su namjeravani učinak navođenja građana u Poljskoj i drugim strogim komunističkim državama da se izbere za svoja prava.

Krajem osamdesetih godina počele su se događati promjene u cijelom Istočnom bloku - kako je sovjetski predsjednik Mihail Gorbačov pokrenuo svoju politiku *'glasnosti'* (otvorenosti) i *'perestroika'* (restrukturiranje) koja je imala za cilj potaknuti otvorenost u javnim raspravama o prošlim i sadašnjim problemima u SSSR-u. Trebao je potaknuti novi način razmišljanja o društvenoj, političkoj i ekonomskoj strukturi komunističke Rusije države i započeti rekonstrukciju gospodarstva i uspostavljanje slobodnog tržišta koje je otvaralo opcije i privatnicima uz mogućnost profita (Lew i dr. 2008).

Uspostavom temelja tržišne ekonomije, uslijedio je val istočnoeuropskih zemalja koje su počele zahtijevati od države više sloboda i veća prava. Nenamjerno su Gorbačove politike postale medij za rušenje totalitarnog sustava koji je pola stoljeća upravljao zemljama Istočnog bloka.

Nova socioekonomska sloboda utjecala je i na vjerska opredjeljenja, slobodu govora, slobodu štrajka i slobodu okupljanja, destabilizirala je autokratske vlade

---

¹ *Blue Collar employee (eng.)* -zaposlenik srednje klase najčešće u industrijskom sektoru ili poslovima koji uključuju fizički rad

istočne Europe, počevši od 1989. i rušenja Berlinskog zida koji je simbolično označio i pad Istočne Njemačke.

Nedugo zatim slijedi raspadanje Jugoslavije koje kulminira Domovinskim ratom 1991.-1995., zatim i raspad i SSSR-a koji formira 15 novih neovisnih zemalja (Lew i dr., 2012.).

2.2 Utjecaj komunističkog režima na razvoj turizma u zemljama Istočnog Bloka

Promjene u turizmu izuzetno su očite iz više razloga. Prvi, u mnoge od postkomunističkih zemalja istoka (npr. Poljska, Češka i Mađarska) već su se sredinom 1990-ih našle na popisu top 20 destinacija. To je prije svega zato što ljudi koji su prethodno migrirali u zapadne zemlje sada mogli doputovati nazad u posjet rodbini (Lew i dr., 2008.).

Drugo, stanovnici zapadnoeuropskih zemalja više nisu bili suočeni s otežanim putovanjem u zemlje za koje su do tada samo čuli – sada su bili u prilici posjetiti ih.

Treće, putovanje na istok postalo je lakše uz manje viznih i valutnih propisa. Zemlje Istočne Europe otvorile su se ka zapadu i nesvjesno počele razvijati potencijale kao receptivna tržišta koja su privlačila val zapadnjačkih turista. Može se reći da su postale svojevrsne trend-destinacije za turiste sa zapada, djelomično radi znatiželje – jer dotada ni zapadnjački stanovnici nisu imali pristup komunističkim državama, a djelomično radi relativno niskih cijena u pogledu prijevoza, hrane, smještaja (Boniface i dr. 2012.).

Danas je većina zemalja bivšeg komunističkog bloka prihvatila turizam i počela napredovati kao važna odredišta. Drugi, međutim, kao što su Bjelorusija i Moldavija odupirale su se (namjerno ili ne) nagonu za usredotočenjem o turizmu kao glavnom katalizatoru gospodarskog rasta, dok se drugi bore za razvoja turizam, ali u svjetlu negativnih veza s građanskim nemirima (npr. Srbija, Albanija, Gruzija, Armenija i Azerbejdžan) još uvijek nisu u stanju razviti konkurentno turističko tržište.

2.3 Razvoj turizma u Rumunjskoj za vrijeme socijalizma

Rumunjsku su 1944. okupirale sovjetske trupe te je od tada postala satelitska država Sovjetskog saveza. Pod komunističkom je vlašću bila od 1948. do 1989., kada je svrgnut režim rumunjskog čelnika Nicolaea Ceaușescua (Nikolaja Čečenova). Prvi slobodni izbori održani su 1990 (Tunrock i dr. 2019.).

Za vrijeme socijalizma Rumunjska je imala donekle razvijen turizam, ali uglavnom u smislu odmorišnog turizma, slično kao i druge socijalističke zemlje tog razdoblja. Važno je naglasiti da takav odmorišni turizam nije bio nimalo sličan današnjem, te da su "strani" gosti bili stanovnici zemalja tadašnjeg Sovjetskog saveza, a domaći gosti stanovnici Rumunjske.

Početno tranzicijsko razdoblje obilježila je gospodarska kriza, pad BDP-a (prosječno 10% godišnje), rast inflacije (300% 1993) i stope nezaposlenosti (s 5% 1988. na više od 20% 1993). Više od 80% poljoprivrednih dobara privatizirano je, a do kraja 1993. vrijednost uloženoga stranoga kapitala (uglavnom iz Italije, Velike Britanije, Francuske i SAD-a) bila je oko 600 milijuna USD. Vrijednost BDP-a ostvarenoga 1992. bila je 25,1 milijardu USD (BDP po stanovniku bio je oko 1100 USD) (Bozović, D., Kovačec, A. 2007.)

U prvoj polovici 1990-ih najveće udjele u stvaranju BDP-a imale su crna i obojena metalurgija (29%) te naftna industrija (15%). Od 1995. gospodarska reforma ubrzana je uz pomoć MMF-a, EBRD-a i EU-a. U sastavu BDP-a povećan je udjel usluga na 52%; udjel industrije je 36%, a poljoprivrede 12% (2005). Inflacija je svedena na godišnju stopu od 7%, a nezaposlenost na 14% (Bozović, D., Kovačec, A. 2007).

Godine 2004. Rumunjska se pridružila Organizaciji Sjevernoatlantskog pakta (NATO), a 2007. postala je članicom Europske unije (EU) zajedno s Bugarskom. Vanjska percepcija o Rumunjskoj bila prilično loša zbog Čečenove diktature, no u dva desetljeća od pada komunizma oporavila se i počela graditi imidž kao turistička destinacija. (Lew i dr. 2008.).

3. Prirodna atrakcijska osnova

Prostor je medij koji uvjetuje razvoj turizma. Dijelovi prostora potiču stanovnike drugih krajeva da ih posjete ili u njima provode slobodno vrijeme, stoga je za proučavanje atrakcijske osnove važno proučiti i samu geografiju prostora. U tom je smislu geografija prostora sama po sebi atrakcijska osnova.

Geografija se može definirati kao proučavanje strukture i interakcije dvaju glavnih sustava: (1) ekološki i socijalni sustav koji povezuje ljude s drugim ljudima i njihovo okruženje

(2) prostorni sustav koji povezuje jedno područje Zemlje površina s drugom (Lew i dr, 2012).

Ako u odnos stavimo geografiju i turizam, za turističke studije potrebno je razumijevanje destinacija, (ili područja koja stvaraju turizam), turističkih odredišta i odnosa između emitivnih i receptivnih tržišta, koji uključuje transportne rute, poslovne i marketinške odnose i putničke motivacije. U ovom će se poglavlju navesti neke od bitnih Geografskih značajka Rumunjske, u cilju kasnijeg razumijevanja izgradnje atrakcijske osnove i Rumunjskog turizma.

Rumunjska je država koja se nalazi u jugoistočnoj Europi, površine 238 319 km². Graniči sa pet država: Ukrajinom, Moldavijom, Mađarskom, Srbijom i Bugarskom. Ukupna površina granica jest 2563 km. "Na sjeveru (362 km) i jugoistoku (169 km) graniči s Ukrajinom, na istoku s Moldavijom (450 km), na zapadu s Mađarskom (443 km) i Srbijom (531 km), a na jugu s Bugarskom (608 km)" (Bozović, D., Kovačec, A. 2007). Na jugoistoku države je izlaz na Crno more.

3.1 Reljef

U središnjem dijelu Rumunjske nalazi se planinski pojas Karpati koji pokriva oko 31% površine zemlje, a klasificiraju se kao mlađe nabrano gorje koje se izdiglo u tercijaru. Imaju oblik luka i protežu se od doline Dunava do doline Someša.

"Istočni Karpati (Carpații Orientali) koji se pružaju od sjevera do doline rijeke Prahove, izdižu se do 2303 m visine (Pietrosu) na planini Rodna. Duž unutrašnje,

zapadne strane Istočnih Karpata pruža sa niz vulkanskih planina (Călimani, Harghita). Južni Karpati (Carpații Meridionali), s najvišim vrhom zemlje – Moldoveanu (2544 m), protežu se između dolina rijeka Prahova i Timiș–Bistra. Na njima su očuvani tragovi pleistocenske glacijacije (ledenjačke doline, jezera). Na zapadu Rumunjske, između doline Dunava na jugu i Someșa na sjeveru, pruža se niz izdvojenih planina (Zapadnorumunjske planine /Carpații Occidentali/; najviša je Bihor, 1849 m), s mjestimično razvijenim krškim oblicima" (Bozović, D., Kovačec, A. 2007)

S vanjske strane Karpata na istoku i jugu pružaju se Podkarpati. Oni su pretežno pobrđa, visoravni i ravnjaci nadmorske visine od 400 do 1000 metara, te obuhvaćaju 36% ukupne površine zemlje. Građeni su od fliša² iz razdoblja tercijara. Na istoku prelaze u Moldovsku visoravan, a na južnoj strani u Vlašku nizinu.

Na zapadu zemlje, prostire se prostire se brežuljkasti, lesom³ prekriveni Transilvanski ravnjak (do 600 m nadmorske visine) sa Someškom visoravni. Najniži dio Rumunjske čine rubne nizine koje prekrivaju 33% površine a to su Vlaška nizina na jugu i Panonska na zapadu. Prekrivene su naslagama prapora i riječnim nanosima Dunava i njegovih pritoka.

Na jugoistoku zemlje niski je Dobrudžanski masiv srednje visine oko 250 m, s nekim uzvisinama do 467 m.

Na krajnjem istoku prostrana je močvarna delta Dunava površine oko 4300 km². Crnomorska obala u Rumunjskoj duga je 247,4 km, pretežno niska i pješčana. Obilježuju je mnogobrojne lagune, i slatkovodne lime koje od mora odvajaju pješčani nasipi.

3.2 Vode

Tekućice, koje uglavnom izvire u Karpatima, uglavnom pripadaju Dunavskom porječju. Nekoliko rijeka u Dobrudži otječe izravno u Crno more. "Dunav protječe Rumunjskom u duljini od 1075 km, a od toga 750 km njegova toka čini bugarsko-rumunjsku granicu. Ostale veće rijeke jesu: Mureș (761 km u Rumunjskoj), Prut (742 km), Olt, Siret, Ialomița i Someș. Gornji tokovi dunavskih pritoka imaju zbog strma

---

² Fliš je sedimentni facijes koji opisuje debeli slijed gravitacijskim tokovima pretaloženih, dubokomorskih, klastičnih sedimenata nastalih u zadnjem stadiju orogena (Troševski i dr., 2012).

³ Prapor ili les, vrlo sitna eolska naslaga (sediment) praha ili prašine i vrlo sitna pijeska blijedožute ili žućkaste boje, bogat kremenom (o. 70%) i kalcitom (o. 20%). Mek (prašinast), porozan i propustan za vodu. Nastao nanošenjem vjetra ili pretaloženjem u vodi tijekom pleistocena

pada velik hidroenergetski potencijal. Rumunjska ima oko 3500 jezera rasprostranjenih po cijeloj zemlji (Bozović, D., Kovačec, A. 2007.).

3.3 Klima

Rumunjska je klima umjereno kontinentalna sa znatnim utjecajem atlantskih zračnih masa sa zapada i kontinentalnih s istoka. Utjecaj Crnoga mora ograničen je na primorje.

Zbog raznolikosti u reljefu Rumunjske klima varira (tab.1), ali dominantna klima je Umjereno kontinentalna klima s toplim ljetima (prema Köppen-Geigerovoj klasifikaciji Dfb klima) sa jakim utjecajem atlantskih zračnih masa sa zapada i kontinentalnih s istoka Bozović, (D., Kovačec, A. 2007). Crnomorski utjecaji ograničeni su na primorje zemlje.

Tablica 1: Klima u različitim dijelovima Rumunjske

Klasifikacija	Broj mjesta	Köppen-Geigerova klasifikacija	Primjeri
Vlažna borealna klima s toplim ljetom	10491	Dbf	Cluj-Napoca, Timișoara
Vlažna borealna klima s vrućim ljetom	1308	Dfa	Bucharest, Craiova,
Umjereno topla vlažna klima s toplim ljetom	86	Cfb	Constanța, Ovidiu,
Umjereno topla vlažna klima s vrućim ljetom	57	Cfa	Medgidia, Năvodari
Hladna stepska klima	7	BSk	Sulina, Sfântu
Umjereno topla klima sa svježim ljetom	3	Dfc	Harghita-Băi, Pasul Bucin, Râncea

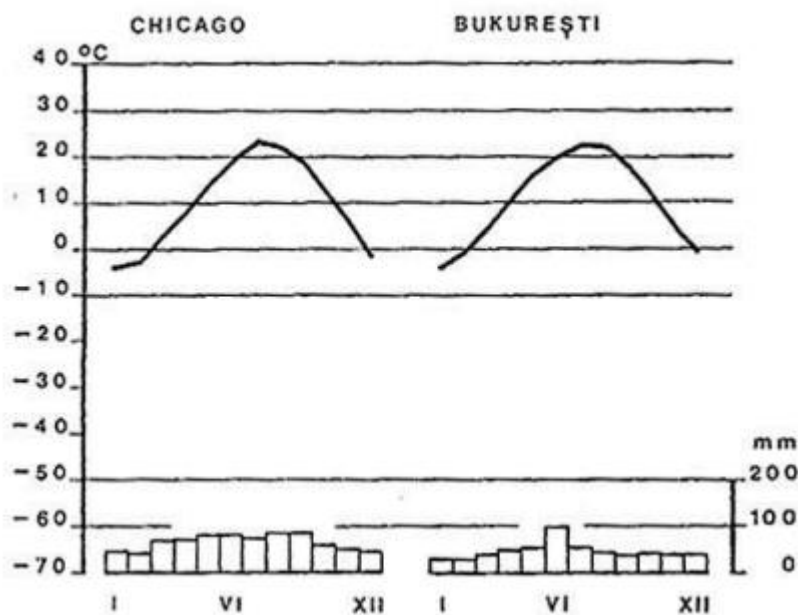
(Izvor: <https://en.climate-data.org/europe/romania-185/> 6.9. 2019)

Prosječna godišnja temperatura je niska od oko 11 ° C na jugu i na sjeveru oko 8 ° C premda varira, ovisno o visini i lokaciji. Ekstremne temperature kreću se od oko 45 ° C u regiji Bărăgan do –38 ° C u Braşovoj depresiji. Padaline su uglavnom raspoređene tijekom cijele godine pa nema izrazito sušnih razdoblja (graf. 1). (Tunrock i dr. 2019.).

Prosječna godišnja količina padalina iznosi oko 640 mm, ali u Karpatima doseže oko 1400 mm, a u Dobruji samo oko 16 inča (400 mm). Od početka devedesetih sjeverne regije Rumunjske zahvatile su jake kiše i poplave (Tunrock i dr. 2019.). S druge strane, južna područja zemlje pretrpjela sušu i visoke temperature od 1990-ih. Ovi su uvjeti posebno štetni za razvoj poljoprivrednih djelatnosti.

Grafikon 1: Godišnji hod temperature i padalina u gradovima s Dfa klimom (Chicago i Bukureštu)

(Izvor: <http://www.unizd.hr/Portals/6/nastavnici/Sanja%20Lozic/Klima%2011.pdf> 6.9. 2019)

3.4 Vegetacija

Prirodna vegetacija većim je dijelom uništena. Izvorna vegetacija sačuvala se samo u planinskom dijelu Rumunjske; niži pristranci obrasli su listopadnim (hrast, bukva), a viši četinjačkim šumama (smreka, bor). Na najvišim planinskim vrhovima

može se naći alpska vegetacija. Na nizinama dominiraju travne stepe, na južnom dijelu Dobrudže vazdazeleno grmlje, a delta Dunava trskom i šašom.

3.5 Nacionalni parkovi

Da bi definirali atrakcijsku osnovu, prvo je potrebno definirati turizam. Turizam je globalni fenomen koji uključuje mnoštvo različitih dionika. Osim individualaca – turista i radnika u turizmu, u dionike su uključena razna poduzeća i vladini subjekti.

Nacionalni parkovi jedni su od najposjećenijih destinacija neovisno o zemlji, stoga će u nastavku biti navedeni i pobliže analizirani neki od nacionalnih parkova Rumunjske, a kojih trenutno ima 14:

- Buila-Vânturarița
- Călimani
- Planina Ceahlău
- Cheile Bicazului-Hășmaș
- Cheile Nerei-Beușnița
- Cozia
- Delta Dunava
- Domogled-Valea Cerne
- Dolina Jiu
- Planine Măcin
- Planine Rodna
- Pietra Craiului
- Retezat
- Semenic-Cheile Carașului (www.whc.unesco.org 6.9.2019.)

U nastavku će neki od ovih nacionalnih parkova biti pobliže opisani.

3.5.1. Nacionalni park Delta Dunava

Moderna delta Dunava počela se oblikovati nakon 4000. godine prije Krista u zaljevu Crnog mora, uzrokovano uzdizanjem kada se more podiglo približno na svoju današnju razinu. Pješčana barijera blokirala je uvalu Dunav, gdje je rijeka u početku izgradila svoju deltu. Ispunjavanjem zaljeva sedimentom, delta je napredovala izvan ovog prepreka blokiranog ušća nakon 3500. godine prije Krista, gradeći nekoliko uzastopnih režnja (Gourip, n. d.).

U jezerima i lagunama koje graniče s deltom Dunava prema sjeveru (Chilia I i II) i prema jugu (Dunavatz), izgrađeno je nekoliko unutarnjih režnjeva. Veliki dio aluvija u delti i velika ekspanzija njegove površine u obliku režnja nastala je zbog erozije tla koja je bila povezana s raščišćavanjem šuma u slivu Dunava tijekom 1. i 2. tisućljeća.

Delta Dunava (sl. 2) druga je najveća delta u Europi. Najveći dio delte Dunava nalazi se u Rumunjskoj (okrug Tulcea), a manji dio u Ukrajini. Približna površina delte zauzima 4.1 km², od čega je nešto više od 3.4 km² u Rumunjskoj. S lagunama Razim - Sinoe koje se nalaze južno od glavne delte, ukupna površina delte Dunava je preko 5.1 km².

Nakon revolucije 1989. godine, nadolazeća rumunjska uprava brzo se preselila kako bi zaustavila daljnju štetu u delti. U rujnu 1990. veći dio delte, susjedni jezerski kompleksi Razim i Sinoie, i morska tampon zona proglašena je biosfernim rezervatom (DDBR) koji sada obuhvaća oko 580 000 ha.

Rezervat je stavljen pod nadzor novog statutarnog tijela, biosfere delte Dunava. Osim što je postala dio UNESCO-ovog programa za čovjeka i biosferu, dijelovi su rezervata također su zaštićeni, što je navedeno u Ramsarskoj konvenciji o močvarama od međunarodnog značaja u svibnju 1991. Više od polovice područja Delte stavljeno je na UNESCO-ov popis svjetske baštine u prosincu 1991. godine (www.whc.unesco.org 6. 9. 2019.).

Slika 2: Delta Dunava

Izvor: <http://beautifulplacesitw.blogspot.com> 7.9. 2019)

3.5.2 Masiv Ceahlău

Ceahlău masiv je jedna od najpoznatijih planina Rumunjske. Dio je područja gorja Bistrița u istočnim Karpatima u okrugu Neamț, u regiji Moldavija.

Dva najvažnija vrha su Toaca (visina 1904 m) i Ocolașul Mare (visina 1907 m). Na istoku ga omeđuje rijeka Bistrița i jezero Biczaz, na jugu rijeka Biczaz. S juga je glavna pristupna točka selo Izvorul Muntelui, udaljeno 12 km sjeverno od grada Biczaz. Na sjeveru je Mount Ceahlău također dostupan iz Durău.

NP Ceahlău masiv je proglašen nacionalnim parkom 2000. godine. Njegova važnost je u raznovrsnosti flore i faune. Također je jedna od popularnih destinacija za planinarenje, te postoje planinarske i trekking staze u parku. Skijanje je također dopušteno na nekim dijelovima planine, a kampiranje samo na nekoliko lokacija (<http://www.ceahlaupark.ro/>).

3.5.3 Planine Măcin

Planine Măcin (sl 3.) je planinski lanac u okrugu Tulcea, Dobrogea, Rumunjska. Dio su masiva sjeverne Dobruje, smješteni su između rijeke Dunav na sjeveru i zapadu, rijeke Taița i Culmea Niculițelului na istoku i visoravni Casimcea na jugu. Gledano s Dunava, oni izgledaju kao niska brda. Međutim, oni su planinsko područje. Planine Măcin jedna su od najstarijih planinskih lanaca u Rumunjskoj, nastale su u drugom dijelu paleozoika, u karboni i permiji, tijekom hercenske orogeneze. Po sastavu su pretežno sačinjene od granitnih stijena. Erozijska (uzrokovana razlikom temperature) stvorila je strme padine.

Podijeljene su u Culmea Măcinului (južni dio) i Culmea Pricopanului (sjeverni dio). Najviši vrh je Țuțuiatu (zvan i Greci), koji ima visinu od 467 metara. Ostali važni vrhovi su brdo Priopcea (410 m) i Muntele lui Iacob (Iacobova planina - 341 m). Nacionalnim parkom proglašene su 2000. godine (<http://www.parcmacin.ro/> 7.9. 2019).

Slika 3: Planine Măcin

(Izvor: <http://www.parcmacin.ro/> 8.9. 2019)

3.5.4 Nacionalni park Retezat

Nacionalni park Retezat je zaštićeno područje (nacionalni park kategorije II IUCN) koje se nalazi u planinama Retezat u okrugu Hunedoara, Rumunjska. Park trenutno ima 380,47 četvornih kilometara. Područje štiti jednu od posljednjih preostalih netaknutih prašuma i najveće pojedinačno područje kontinenta u netaknutoj miješanoj šumi. Najviši vrh planina Retezat, Vf. Peleaga, 2.509 metara nalazi se u parku. U parku je i oko 80 ledenjačkih jezera. Godine 1979, UNESCO-ov program "Čovjek i biosfera" uvrstio je park u međunarodnu mrežu biosfernog rezervata.

Sadrži više od 60 vrhova preko 2300 metara i preko 100 ledenjačkih jezera (sl. 4), planine Retezat Rumunjska prezentira kao jedne od najljepših parkova u karpatskom lancu. 1935. vlada Rumunjske izdvojila je područje planina Retezat kao zaštićeno područje što ga čini prvim nacionalnim parkom u zemlji.

Flora se sastoji od otprilike 1190 biljnih vrsta, od kojih 130 ima "ugroženi" ili "ranjivi" status. Vukovi, smeđi medvjed, divlja svinja, euroazijski ris, evropska divlja mačka, divokoza, srna i jelen, kao i male mesožderke poput euroazijskog jazavca i euroazijske vidre naseljavaju park.

Znanstveni rezervat Gemenele ("blizanci" na rumunskom jeziku) strogo je zaštićeno područje parka koji obuhvaća netaknutu prašumu. Ima status strogog rezervata.

Slika 4: Ledenjačko jezero u Ratezatu

(Izvor: <http://retezat.ro/> 8.9. 2019)

3.5.5 Klisura Nerai-Beușnița

Nacionalni park Klisura Nerai (nacionalni park kategorija II IUCN) zaštićeno je područje smješteno u Rumunjskoj, u okrugu Karaš-Severin. Nalazi se na jugozapadnoj granici zemlje, na jugu planine Anina (planina uključena u planine Banat), na srednjem toku rijeke Nere i na gornjoj rijeci Beu.

Površinom od 36.758 ha proglašen je prirodnim zaštićenim područjem Zakonom br.5 od 6. ožujka 2000. (objavljen u službenom glasilu Rumunjske br.152 12. travnja 2000.) i predstavlja planinsko područje (planinski vrhovi, cirkuse, pukotine, špilje, doline, kanjoni, slapovi) što znači da ima veliku raznolikost flore i faune; neke su vrste endemske ili vrlo rijetke. Zaštićena područja uključena u park su:

- Klisura Nera-Beușnița,
- Klisura șușara
- Ducin

- Izvorul Bigăr
- Izvoarele Nerei
- Lisovacea
- Valea Ciclovei-Ildia.

Ovaj je nacionalni park izrazito važan radi bogatog biljnog i životinjskog svijeta. Na teritoriju je identificirano nekoliko vrsta biljnog svijeta s europskim, srednjoeuropskim i euroazijskim elementima.

Flora se sastoji od mješovitih šuma, drveća, trava i raslinja. U nacionalnom parku od šuma mogu se naći šume engleskog hrasta, običnog oraha, europske bukve, europskog jasena, turskog hrasta, sjemenskog hrasta, Crne jelke europske tise, mahovskog jasena, turskog lješnjaka, europskog kutnjaka, euroazijskog dimnjaka, Ruscus (vrsta: *Ruscus aculeatus* ili *Ruscus hypogllossum*) i jorgovana (<https://www.cheilenereibeusnita.ro/biodiversitate/> 8.9. 2019) .

Vrste biljaka i trava koje se mogu naći u nacionalnom parku su orhideja, *Fritillaria*, žuti lanac, *Asplenium ceterach*, cefalarija, orhideja majmuna, koridalis, krokus.

Što se tiče faune, vrste sisavaca koji nastanjuju područje parka su smeđi medvjed, jelen, srna, sivi vuk, divlja svinja (*Sus scrofa*), vidra europska, ris , divlji mačak, borova kukuljica, jazavac, Blasiusova potkovska šišmiša i dr.

Vrste ptica koje nastanjuju park su zlatni, manje pjegavi orao, obični zmijarac, euroazijski orao-sova (*Bubo bubo*), kratki zmijoliki orao, medonosna meda, sivoglavi djetlić, uralska sova i drugi.

Park također nastanjuje velik broj gmazova vodozemaca i žaba. Važno je spomenuti obična jabučicu, zelenu guštericu, glatku zmiju, vatrenog salamandera, običnu žabu i žabu žutog trbuha.

Vrste riba koje nastanjuju park su dunavski gudgeon, mediteranska mrena, Sabanejewia aurata, streber, balkanski los, Kesslerov gudgeon i amurski gorjak (<https://www.cheilenereibeusnita.ro/biodiversitate/> 8.9. 2019).

3.5.6 Pravila ponašanja turista pri posjetu nacionalnih parkova

Pri posjeti nacionalnih parkova turisti i svi ostali posjetitelji moraju se pridržavati određenih pravila ponašanja. Pravila ponašanja su određena uzevši u obzir principe ekoturizma, uz naglasak na poštivanje prostora nacionalnih parkova i svih živih bića koje ih nastanjuju. Sljedeći skup pravila predstavlja generalna pravila ponašanja za vrijeme boravka u nacionalnim parkovima te nisu specifična niti za jedan od navedenih parkova:

- Pristup vozilima i turistima dopušten je samo na utvrđenim i označenim rutama;
- Parkiranje automobila vrši se samo na mjestima posebno predviđenim za tu svrhu;
- Kampiranje je zabranjeno, osim na posebno uređenim mjestima;
- Zagađivanje i ostavljanje bilo koje vrste otpada je zabranjeno. Turisti imaju obvezu pokupiti otpad koji nastaju tijekom obilaska područja;
- Korištenje vode, tekućica i jezera u parkovima u svrhu pranja automobila je zabranjeno, kao i zagađivanje vode uporabom deterdženta ili bilo kakvih štetnih tvari
- Zabranjeno je bilo kakvo zagađivanje bukom: uzvikivanje, glazba preko normalne granice, vriskovi, vriskovi itd .;
- Zabranjeno je uništavati floru pod bilo kakvim izgovorom;
- Divlje životinje (sisavci, ptice, gmazovi, insekti itd.) Ne hrane se i uznemiruju, niti se ometa njihovo prirodno okruženje;
- Paljenje vatre u šumi ili uz turističke rute dopušteno je samo na mjestima posebno uređenim za tu svrhu;

-Pisanje, grafitiranje, rezbarenje i urezivanje simbola na drveću, stijenama ili zidinama pećine zabranjeno je;

-Zabranjeno je uništavati barijere na šumarskim cestama, znakove, kao i ploče koje pružaju informacije o tom području;

-Obavijesti starosjedilaca, šumara i drugih ljudi u upravi parka moraju se poštivati;

-Na teritoriju nacionalnog parka djeca mlađa od 14 godina imaju pristup samo s roditeljima ili u organiziranim skupinama na čelu s odgovornom starijom osobom;

-Psi imaju pristup samo ako su zadržani u povodcima;

-Zabranjeno je bavljenje motociklima u off-road područjima;

-Lov i ribolov u nacionalnom parku su zabranjeni⁴

3.6 Parkovi prirode

Rumunjska raspolaže sa 17 parkova prirode:

- Apuseni
- Mala lokva Brăila
- Bucegi
- Cefa
- Cindrel
- Comana
- Dumbrava Sibiului
- Grădiștea Muncelului-Cioclovina

---

⁴ Svaki od navedenih nacionalnih parkova ima vlastiti set pravila, gore navedena pravila zajednička svim opisanim nacionalnim parkovima i pronađena su na službenim stranicama parkova

- Zemljopisni geopark zemlje Hațeg
- Željezna vrata
- Donji Prut
- Planine Maramureș
- Geopark visoravni Mehedinți
- Mureș poplavna nizina
- Putna-Vrancea
- Oskvrni gornji Mureș
- Vânători-Neamț

Prema kategoriji zaštite, parkovi prirode su najblaža kategorija. Može imati dijelom izvorna područja, ali i područja izmijenjenih prirodnih obilježja i uključivati kopno i more. Prema režimu zaštite jedna je od najblažih kategorija, u kojoj su dopuštene gosp. djelatnosti i korištenje prirodnih dobara, ali uz poštivanje uvjeta zaštite prirode (Bozović, D., Kovačec, A. 2007). Neki od ovih parkova prirode bit će pobliže opisani u nastavku.

3.6.1 Park prirode Apuseni

Prirodni park Apuseni (sl. 5) s površinom od 75.784 ha proglašen je prirodnim zaštićenim područjem Zakonom br. 5 od 6. ožujka 2000. (objavljen u Službenom nadzorniku Rumunjske, broj 152 od 12. travnja 2000.) (<http://eunis.eea.europa.eu/sites/ROSCI0002> 8.9. 2019.) i predstavlja planinsko područje (planinski vrhovi, cirkuse, špilje, doline, krška područja, šume i pašnjaci), sa florom i faunom specifičnim zapadnim Karpatima.

Slika 5: Apuseni brežuljci

Autor: Nicu Farcaș (Izvor:

https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/d/d6/Apuseni_Mountains_2016.JPG/2560px-Apuseni_Mountains_2016.JPG 8.9. 2019.)

3.6.2. Park prirode Mures

Park prirode na poplavnom polju Mureș, smješten je u zapadnoj Rumunjskoj izvan grada Arad. Park se prostire na 17 455 ha i prati rijeku Mureș zapadno od grada Arada do mađarske granice. Park ima tipičan ekosustav za močvarna područja s tekućim vodama, jezerima, močvarama i poplavnim poljima.

Šume (7.500 ha) u parku sastoje se prije svega od običnog hrasta, jasena uskog lista, crne i bijele topole, bijele vrbe i američkog crnog oraha. Ovo je područje važno mjesto za gniježđenje i prolazak za gotovo 200 vrsta ptica, od kojih je većina strogo zaštićena u međunarodnim okvirima.

Zbog bogatog ptičjeg ekosustava u parku, uprava parka izgradila je dvije građevine na području Bezdina. 2004. godine u parku je postavljen toranj za promatranje divljih životinja, a 2005. godine park uprava parka investirala je u izgradnju tornja za promatranje ptica u blizini močvara Bezdin. Obje ove kule dostupne su iz manastira Bezdin i općine Munar.

Park je proglašen RAMSAR mjestom, a pod Natura 2000 park je proglašen SPA (Posebno zaštićeno područje) za ptice, a SAC (Posebno zaštićeno područje) za druge vrste i staništa. Unutar parka nalaze se 4 strogo zaštićena prirodna rezervata: Cenad

šuma (310,5 ha), Veliki otok Cenad (2,1 ha), Otok Igrış (7 ha) i Prundul Mare (717,9 ha).

Jedna od glavnih svrha Parka prirode rijeke Mureș je zaštita i očuvanje staništa i krajobrazne raznolikosti iz regije. Unutar granica parka nalaze se tri samostana. Sva tri samostana u vlasništvu su i upravljaju njihovim crkvama, ali zbog blizine rijeke Mureș i važnog ekosustava, ova su područja pod nadzorom i zaštitom prirodnog parka poplavnog polja Mureș.

Na sjevernoj strani rijeke nalazi se manastir Sveta Paraschiva, koji se nalazi odmah izvan sela Bodrogu Vechi. Ovo je najnoviji samostan u parku i njemu se pristupa iz grada Pečiće.

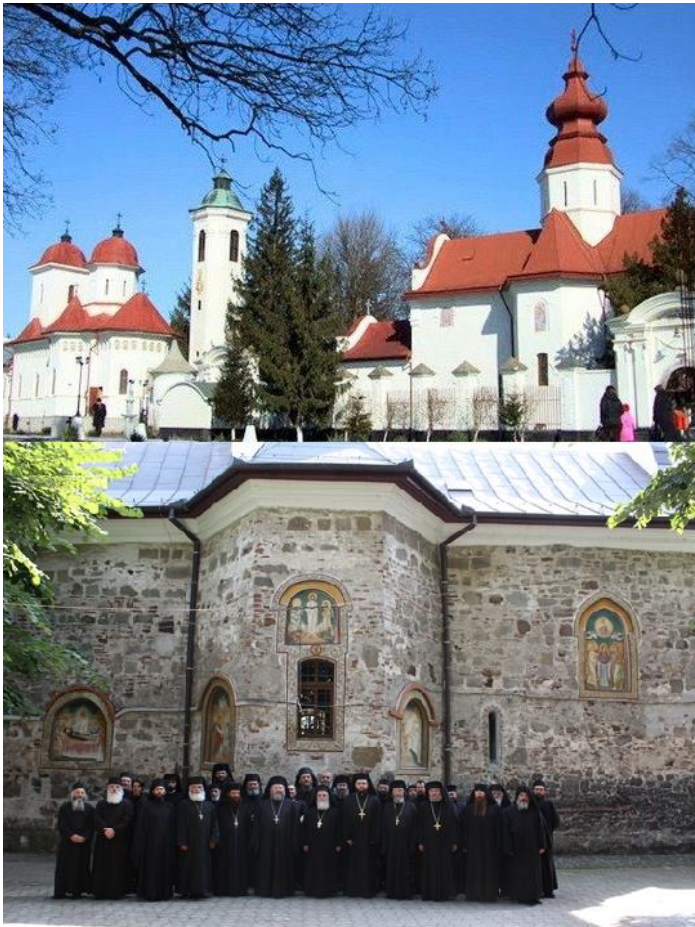
Manastir Bezdin iz 1539. godine, jedan je od rijetkih srpskih pravoslavnih samostana u Rumunjskoj, koji je i danas sačuvan. U usporedbi s samostanom Hodoș-Bodrog, Bezdin je vrlo izoliran i smješten je na dijelu koji se smatra najočuvanijim dijelom Parka. Samostan je dostupan iz komune Munar i udaljen je 31 km od grada Arad.

Na južnoj strani rijeke su druga dva samostana. Manastir Hodoș-Bodrog (sl. 6), datira iz 1177. godine, jedna je od najstarijih monaških institucija u Rumunjskoj pravoslavnoj crkvi. Samostan je dostupan iz sela Bodrogu Nou i udaljen je 17 km od grada Arad. Samostan je u uporabi u njemu žive i rade redovnici. Oko ovog manastira postoji i legenda:

"Legenda kaže da je samostan sagrađen na mjestu gdje je nekoć stradalo stado stoke. Jednog dana bik izvađen iz zemlje, sa svojim rogom, zlatnom i blistavom ikonom Djevice. U čast, na mjestu gdje se nalazila ikona, podignut je oltar samostana i kako bi se ojačala tradicija, u samostanu se čuvaju okamenjena glava bika i ikona za koju kažu da je čudotvorna. Ikona, naslikana na drvetu, novije je umjetnosti, vjerojatno iz šesnaestog stoljeća, i prikazuje Djevicu Mariju s bebom u naručju, a obje nose krune na glavi." (Păun, 2014.)

Ovaj je manastir posebno zanimljiv u kontekstu geografije i turizma jer je spoj prirodne i kulturne atrakcijske osnove s dobrom podlogom za razvitak *storytellinga* kao dodatnog turističkog događaja.

Slika 6: Manastir Bodrog izvana (gore) i izvorni dio iz 1177.g (dolje)

(Izvor: manastireabodrog.ro 8.9. 2019)

Park rijeke Mures je sestrinski park s nacionalnim parkom Körös-Maros, u Mađarskoj. Dva parka graniče se međusobno i stvorila su prekogranično zaštićeno područje s budućim zajedničkim planom upravljanja.

4. Atrakcijska osnova Rumunjske – antropogene atrakcije

Rumunjska ima mnogo kulturnih dobara, stoga nije moguće navesti sve, no budući da u antropogene atrakcije ulazi širok spektar dobara od građevina, običaja, folklora pa do manifestacija, a zbog obujma nije moguće navesti sve, u nastavku će biti navedene neke od najposjećenijih.

4.1. Dvorac Bran

Dvorac Bran (sl .7) smješten pokrajini Transilvaniji blizu mjesta Bran i u neposrednoj blizini Braşova, nacionalni je spomenik i znamenitost u Rumunjskoj. Tvrđava je smještena na transilvanskoj strani povijesne granice s Vlaškom.

Slika 7: Dvorac Bran

Izvor: <https://interestingtimes.ro/bran-castle-the-truth-behind-the-stories/> 9.9. 2019.

Prvi dokumentirani spomen dvorca Brane je akt kojeg je Luj I Mađarski izdao 19. studenoga 1377., dajući Saksonima iz Kronstadta (moderni Braşov) da izgrade kameni dvorac o svom trošku i radnoj snazi, a radi čega se u blizini se počelo razvijati naselje Bran. Dvorac se u razdoblju od 1438. do 1442. godine koristio u obrani od Osmanskog carstva, a kasnije je postao carinsko stajalište na planinskom prijevoju između Transilvanije i Vlaške. Iako su mnogi dvorci u to doba pripadali plemstvu, utvrđeno je

da je dvorac Bran gotovo izgrađen isključivo za utvrđivanje i zaštitu njemačkih kolonista u Transilvaniji (Păun, 2014.).

Obično poznat izvan Rumunjske kao dvorac grofa Drakule (iako je to jedno od nekoliko lokacija povezanih s legendom o Drakuli, uključujući dvorac Poenari i dvorac Hunyadi). Često se pogrešno naziva domom naslovnog lika u Drakuli Brama Stokera. Nema dokaza da je Stoker znao išta o ovom dvorcu koji ima samo tangencijalne veze s Vladom Tepešom (*Impalerom*), vojvodom Vlaha, navodnom nadahnućem Drakule. Nizozemski autor Hans Corneel de Roos kao dvorac Dracule predlaže prazan planinski vrh, brdo Izvorul Călimanului, visok 2033 metra, smješten u Alpama Călimani, u blizini bivše granice s Moldavijom. Stokerov opis Drakulainog ruševnog izmišljenog dvorca također nije sličan dvorcu Bran (Manastireanu, 2016.).

Dvorac je sada muzej posvećen prikazivanju umjetnosti i namještaja koje je sakupila kraljica Marie. Turisti mogu vidjeti unutrašnjost samostalno ili u vodiču. Na dnu brda nalazi se mali muzej na otvorenom koji prikazuje tradicionalne seljačke strukture u Rumunjskoj (vikendice, staje, strojevi na vodi itd.) iz regije Bran.

4.2 Dvorac Corvin

Dvorac Corvin, (sl 8.) poznat i kao dvorac Hunyadi, je gotičko-renesansni dvorac u Hunedoari, u Rumunjskoj. Jedan je od najvećih dvoraca u Europi i nalazi se na popisu sedam rumunjskih čuda.

Dvorac Corvin počeo se graditi u 15. stoljeću (točnije 1446. godine, kada je započela gradnja po nalogu vojvode Transilvanije Johna Hunyadija) koji je želio preobraziti dotadašnju utvrdu, koju je sagradio mađarski Karlo I. Dvorac je izvorno dao ocu Johna Hunyadija, Voyku, Sigismundu iz Luksemburga, kralju Ugarske i Hrvatske, kao otpremninu 1409. Cijela gradnja može se podijeliti na četiri faze. Prve dvije faze izgradnje odvale su se u prvoj i drugoj polovici 15. stoljeća, treća u 17. stoljeću i četvrta, finalna faza u 19. stoljeću.

Izgrađen u renesansno-gotičkom stilu i izgrađen na mjestu starije utvrde na stijeni iznad manje rijeke Zlaști, dvorac je velika i impozantna građevina s visokim kulama, bastionima, unutarnjim dvorištem, raznobojnim krovovima i mnogo prozora i balkoni ukrašeni klesanim ornamentima.

Slika 8: Dvorac Corvin

Izvor: http://www.pizzatravel.com.ua/eng/romania/99/corvin_castle 9.9. 2019.)

Dvorac također ima dvostruki zid za pojačanu obrambenu snagu i okružen je pravokutnim i kružnim kulama, arhitektonskom inovacijom transilvanijske arhitekture toga razdoblja. Neke kule (toranj Capistrano, napušteni toranj i kula bubnjeva) koristile su se kao zatvori. Toranj Buzdugan izgrađen je isključivo u obrambene svrhe, a njegov je vanjski dio ukrašen geometrijskim motivima. Kule pravokutnog oblika imaju velike otvore za smještaj većeg oružja.

Godine 1456. umro je John Hunyadi, što je rezultiralo u stagnaciji rada na dvorcu stagnira. Počevši od 1458. godine, provode se nova povjerenstva za izgradnju dvorca Krila Matije. Godine 1480. radovi su u dvorcu potpuno zaustavljeni i prepoznat je kao jedna od najvećih i najimpresivnijih građevina u istočnoj Europi. 16. stoljeće nije donijelo poboljšanja na dvorcu, ali tijekom 17. stoljeća sprovedena je nadogradnja u estetske i vojne svrhe. Estetski, nova Velika palača sagrađena je tako da je okrenuta prema gradu, zgrada na dvije razine, u kojoj su se nalazile dnevna komora i veliki dnevni boravak. U vojne svrhe izgrađene su dvije nove kule: Bijeli toranj i Artiljerijski toranj. Također, dodano je vanjsko dvorište, koje se koristi za administraciju i skladištenje (https://www.theepochtimes.com/7-wonders-of-romania_1076106.html 9.9. 2019.)

Dvorac ima 3 glavna područja: Vitešku dvoranu, objednu dvoranu i kružno stubište. Dvorane su pravokutnog oblika i ukrašene su mramorom. Objedna dvorana koristila se za ceremonije ili svečane dočeke, dok se viteška dvorana koristila za gozbe.

Sadašnji dvorac rezultat je kampanje obnove poduzete nakon katastrofalnog požara i više desetljeća potpune zapostavljenosti. Primijećeno je da su 'moderni' arhitekti projicirali (19.st) na taj način svoja vlastita tumačenja kako bi trebao izgledati gotički dvorac.

Dvorac Covin također koristi legendu o grofu Drakuli u svrhu *storytellinga* i obogaćivanja doživljaja posjetitelja. Turistima se priča da je to mjesto na kojem je Vlad Impaler, držao zarobljenika Johna Hunyadija, mađarskog vojnog vođu i regenta. Kasnije je Vlad III stupio u politički savez s Johnom Hunyadijem, iako je potonji bio odgovoran za pogubljenje svoga oca, Vlada II. Zbog tih veza, dvorac Hunedoara ponekad se spominje kao izvor nadahnuća za dvorac Dracula u horor romanu Brama Stokera iz 1897. godine, no kao i za prije navedeni dvorac Bran, ne postoji povijesna veza ili činjenica da je Vlad III. ikada u dvorcu boravio.

Za dvorac se veže još jedna legenda: U dvorištu dvorca, blizu kapele iz 15. stoljeća, nalazi se bunar dubok 30 metara. Prema legendi, ovu su fontanu iskopala 3 turska zarobljenika kojima je obećana sloboda ukoliko dođu do vode. Nakon 15 godina dovršili su bunar, ali njihovi otmičari nisu održali svoje obećanje. Kaže se da natpis na zidu bunara znači "imate vodu, ali ne i dušu". Specijalisti su, međutim, natpis prenijeli kao "onaj koji je napisao ovaj natpis je Hasan, koji živi kao rob Giaoursa, u tvrđavi u blizini crkve".

4.3 Citadela Alba Carolina

Citadela Alba Carolina (sl. 9) je rumunjska zvjezdolika tvrđava u obliku koja se nalazi u Alba Iuliji. Njena je gradnja započela je 4. studenog 1715. za vrijeme vladavine Habsburga u Transilvaniji, a završena je 1738. Projekt izgradnje vodio je talijanski arhitekt Giovanni Morando Visconti. U izgradnji je sudjelovalo 20 000 kmetova, a troškovi su se procjenjivali na oko milijuna guldena. Način izgradnje i oblik tvrđave srodan je načinu izgradnje Karlovačke starogradske jezgre.

Citadela je sagrađena na mjestu još dva utvrđenja: legionarska tvrđava Legio XIII Gemina (poznata kao Apulum), kao i srednjovjekovna balgradska citadela. U 18. i 19. stoljeću tvrđava je služila kao vojno središte Transilvanije, a ujedno i kao generalno spremište municije. Perimetar zidova je oko 12 km.

Tvrđava ima sedam bedema (Eugene od Savoje, Sveti Stefan, Trojstvo, Sv. Mihaela, Sv. Karol, sv. Kapistrano i sv. Elizabeta) koji sačinjavaju njen zvjezdolik oblik. Najveći bedem je *Trinity*, dimenzija 116 i 135 m, a u središtu je ukrašen blazonom okrunjenim obrisima i lišćem akanta.

Zidovi su bili rađeni od opeke, iz kamenoloma ili iz rimskih ruševina, dimenzija 3 m u podnožju i 1,20 m na vrhu, podržanih uporištima kako bi se neutralizirala sila zemlje. Šest kapija tvrđave nasipa uzor je transilvanskoj arhitekturi 18. stoljeća. Na njih se gleda kao na izuzetno vrijedne uzorke ranog baroka. (<https://web.archive.org/web/20160805020632/http://apulum.ro/en/cetatea.htm>).

Oblik citadele, prepoznatljiv element vaubanske arhitekture, utjecao je na dizajn logotipa grada Alba Iulia pri markiranju grada 2014. godine. Citadela je dobila ime po Karlu VI., Na rumunjskom je poznat kao Karol VI., Koji je u vrijeme gradnje citadele bio sveti rimski car.

Slika 9: Alba Iulia i Alba Carolina iz zraka

(Izvor: https://www.123rf.com/photo_83511725_aerial-view-of-alba-iulia-alba-carolina-medieval-fortress-in-alba-iulia-city-romania.html 9. 9. 2019.)

4.4 Grad Sibiu

Sibiu je grad u Transilvaniji. Ima nešto manje od 150 tisuća stanovnika. Smješten je oko 275 km sjeverozapadno od Bukurešta, grad je obrubljen na rijeku Cibin, pritoku rijeke Olt. Sada glavni grad okruga Sibiu, između 1692. i 1791. do 1849. - 65. Sibiu je bio i glavni grad Kneževine Transilvanije.

Sibiu je jedno od najvažnijih kulturnih središta Rumunjske i proglašen je Europskom prijestolnicom kulture za 2007. godinu, zajedno s gradom Luksemburgom. Grad Sibiu 2008. godine Forbes je rangirao kao 8. najspremnije/najbolje mjesto za život u Europi. Grad također upravlja selom Păltiniș, i skijalištem koje se nalazi 35 kilometara južno.

4.4.1 Manifestacije u gradu

Sibiu je jedan od kulturno najživljih gradova u Rumunjskoj. Ima 2 kazališta i filharmonijski orkestar, zajedno s drugim manjim privatnim kazališnim prostorima i kazališnim studiom smještenim u odjelu Performans Arts and Giting na Sveučilištu Lucian Blaga, gdje studenti održavaju mjesečne izvedbe.

Narodno kazalište Radu Stanca jedno je od vodećih rumunjskih kazališta. S porijeklom iz 1787. privlači neke od najpoznatijih rumunjskih redatelja, poput Gábora Tompa i Silviu Purcăretea. Ima odsjek na rumunjskom i njemačkom jeziku, a u prosjeku predstavlja pet predstava tjedno.

Kazalište Gong specijalizirano je za lutkarstvo, mime i nekonvencionalne predstave za djecu i tinejdžere. Također predstavlja predstave na rumunjskom i njemačkom jeziku.

Međunarodni kazališni festival Sibiu godišnji je festival scenskih umjetnosti i jedan od najkompleksnijih je festivala u Rumunjskoj, a od 2016. godine postao je najvažniji festival kazališne umjetnosti u Europi. Festival ima dvadeset-petogodišnju tradiciju i traje 10 dana, a opsežnost i dimenzija programa predloženih u Sibiuu postao je međunarodni događaj koji svake godine privlači sve veći broj sudionika i gledatelja. 2015. godine dnevno je festival posjetilo preko 70000 posjetitelja dnevno, a više od 4000 smještaja osigurava samo logistička ploča festivala. Međunarodni kazališni festival Sibiu okuplja i najdinamičniju skupinu volontera u Rumunjskoj, zajednicu od 600 lokalnih, nacionalnih i međunarodnih volontera. Štoviše, Festival dovodi u Sibiu preko 200 novinara i blogera iz Rumunjske i inozemstva, pružajući publikaciju o događajima kroz članke u svim medijima

Festival za vrijeme trajanja mijenja grad i organizira program na više od 70 lokacija, među kojima su crkve, povijesne znamenitosti, pubovi, ali i klasične kazališne dvorane. Elementi emisija na otvorenom stvaraju atmosferu koja pruža energiju olakšavajući pristup velikom broju gledatelja kulturnom životu grada (<http://www.sibfest.ro/general/fact-and-figures>).

Državna filharmonija Sibiu izvodi tjedne koncerte klasične glazbe i edukativne koncerte za djecu i tinejdžere. Koncerti se održavaju u novouređenoj dvorani Thalia,

koncertnoj i kazališnoj dvorani iz 1787. godine, smještenoj duž utvrda starog grada. Tjedni koncerti orgulja organiziraju se u evangeličkoj katedrali tijekom ljeta, a tematske koncerte predstavlja zbor Teološkog fakulteta u pravoslavnoj katedrali (<http://www.filarmonicasibiu.ro/> 9.9. 2019.).

4.4.2 Kulturno povijesni spomenici grada

Grad Sibiu i njegova okolica jedno su od najposjećenijih područja u Rumunjskoj. Ima jedno od najbolje sačuvanih povijesnih jezgri u zemlji, a mnoga su njegova srednjovjekovna utvrđenja zadržana u izvornom stanju. Starogradska jezgra započela je proces postajanja UNESCO-ve svjetske baštine 2004. Sibiu i njegova okolica imaju mnogo značajnih muzeja, s 12 institucija u kojima se nalaze umjetničke zbirke, slike i eksponati ukrasne umjetnosti, arheologije, antropologije, povijesti, industrijske arheologije i povijesti tehnologije i prirodnih znanosti.

Grad također leži u blizini planine Făgăraș - popularnog odredišta za planinarenje, u neposrednoj blizini skijališta Păltiniș i Arena Platos - obje destinacije za zimski odmor, a nalazi se u srcu nekadašnjih saksonskih zajednica u Transilvaniji, poznatih po utvrđenim crkvama.

Donji grad obuhvaća područje između rijeke i brda, a razvijalo se oko najranijih utvrđenja. Ulice su dugačke i prilično široke za srednjovjekovne gradske standarde, s malim gradskim trgovima na mjestima. Arhitektura je prilično rustikalna: obično dvokatne kuće s visokim krovovima i vratima otvaraju prolaze prema unutarnjim dvorištima.

Većina vanjskih utvrda izgubila svoj oblik zbog je industrijskog razvoja i modernog urbanog planiranja sredinom kraja 19. stoljeća te trenutno još uvijek postoje samo četiri kule. Zgrada povezana s novijim urbanizmom tog razdoblja je *Independența Highschool*.

Ovo područje ima najstariju crkvu u gradu - zapravo prvi spomen samog grada je potvrđivanje lokalne propasti kao praepositum Cibiniensem - to je bilo vjersko središte Saksonaca do 15. stoljeća

(<http://lexikon.katolikus.hu/S/szebeni%20pr%C3%A9posts%C3%A1g.html> 9.9. 2019.).

Gornji grad organiziran je oko tri gradska trga i skupa ulica duž linije brda. Kao glavno područje gradskih aktivnosti, područje sadrži većinu turistički zanimljivih mjesta u gradu.

Veliki trg je, kao što mu ime kaže, najveći trg grada, a središte je grada od 15. stoljeća. Dug 142 metra i širok 93 metra i jedan je od najvećih gradskih trgova u je od najvećih u Transilvaniji.

Palača Brukenthal, jedan od najvažnijih baroknih spomenika u Rumunjskoj, nalazi se na sjeverozapadnom uglu trga. Podignuta je između 1777. i 1787. godine kao glavna rezidencija guvernera Transilvanije Samuela von Brukenthala. U njemu se nalazi glavni dio Nacionalnog muzeja Brukenthal, otvorenog 1817. godine, što ga čini jednim od najstarijih muzeja na svijetu. Pored palače nalazi se Plava kuća ili Moringerova kuća, barokna kuća iz 18. stoljeća koja je na pročelju nosila stari grb Sibiu.

Pored crkve Isusovaca sa sjeverne strane nalazi se Vijećnički toranj, jedan od simbola grada. Ova nekadašnja kula, ostatak utvrđenja iz 13. stoljeća uspješno je obnovljena tijekom godina. Zgrada u blizini nekada je bila mjesto sastanka Gradskog vijeća; ispod nje nalazi se pristupni put između Velikog i Malog trga - Liars most na Malom trgu, podignut 1859. godine.

(https://www.welcometoromania.eu/Sibiu/Sibiu_Podul_Mincinosilor_e.htm 9.9.2019.).

Na južnoj i istočnoj strani nalaze se dvokatnice ili trokatnice s visokim potkrovljima s malim prozorima poznatim kao gradske oči. Većina tih kuća datira iz 15. do 19. stoljeća, a većina su izgrađene u renesansnim ili baroknim stilovima.

Manji trg je manji trg smješten u sjevernom dijelu Gornjeg grada. Nakon sanacije 2007. godine, u ovom se području povećao broj malih poduzeća kao što su pubovi i restorani.

Trg je povezan s druga dva trga i drugim ulicama malim, uskim prolazima. Glavni pristup iz Donjeg grada je preko ulice Ocnei koja trg dijeli na dva dijela. Ulica prolazi ispod Liar mosta - prvog mosta u Rumunjskoj koji je sačinjen od lijevanog željeza (1859)

https://www.welcometoromania.eu/Sibiu/Sibiu_Podul_Mincinosilor_e.htm 9.9.2019.).

Desno od mosta nalazi se još jedan simbol grada, Kuća umjetnosti, lučna građevina iz 14. stoljeća koja je ranije pripadala Cehu mesara. S lijeve strane mosta nalazi se luksemburška kuća, barokna četverokatnica.

Trg Huet treći je od tri glavna trga Sibiu. Njegova najistaknutija značajka je evangelička luteranska katedrala (sl. 10) u njegovom središtu. To je mjesto na kojem su sagrađene najranije utvrde u kasnom 12. ili početkom 13. stoljeća. Zgrade oko ovog trga uglavnom su gotičke. Na zapadnoj strani nalazi se Brukenthal Highschool, umjesto nekadašnje škole iz 14. stoljeća.

Slika 10: Luteranska katedrala

(Izvor:

https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/9/98/RO_SB_Saint_Mary_Lutheran_church_1.jpg/1920px-RO_SB_Saint_Mary_Lutheran_church_1.jpg 9.9.2019.)

Utvrde Sibiu učinile su grad jednim od najvažnijih utvrđenih gradova u srednjoj Europi. Oko grada je izgrađeno više prstenova, većina od glinenih opeka. Jugoistočne utvrde najbolje su sačuvane, a sve tri paralelne crte još su vidljive. Prvi je vanjski zemljani nasip, drugi je zid od crvene cigle visok 10 metara, a treći redak čine kule povezane drugim zidom visokim 10 metara. Sve su građevine povezane labirintom

tunela i prolaza, dizajniranih da osiguraju transport i prolaz između grada i obrambenih linija.

U 16. stoljeću su utvrđenjima dodani moderniji elementi, uglavnom bastion u obliku listova. Dva su bastiona sačuvana do danas, kao Haller Bastion (sve do Bulevara Coposu) i "Soldisch Bastion".

Prolaz stepenicama vodi na donji dio Sibiu. Spušta se uz neke utvrde ispod potpornih lukova. To je jedan od nekoliko prolaza koji povezuju dvije strane starog grada.

4.4.3 Muzej Brukenthal

Nacionalni muzej Brukenthal je muzej podignut krajem 18. stoljeća u Sibiu, smješten u palači Samuela von Brukenthala - koji je bio habsburški guverner Transilvanije i koji je zaslužan za prve umjetničke muzejske izložbe (datiraju oko 1790. godine).

Brukenthal je specifičan jer se radi se o kompleksu šest muzeja koji se, bez zasebnih administrativnih tijela, nalaze na različitim lokacijama u gradu i imaju svoje zasebne kulturne programe. Muzej u današnjem smislu je službeno otvoren za javnost 1817., što muzej čini najstarijim u Rumunjskoj.

Umjetničke galerije nalaze se u Brukenthal palači i uključuju niz od oko 1200 djela koja su pripadala glavnim europskim slikarskim školama od 15. do 18. stoljeća: flamansko-nizozemska, njemačka i austrijska, talijanska, španjolska i francuska škola. Galerije također uključuju zbirke gravura, knjiga, numizmatike i minerala.

U Brukenthal muzeju se nalazi i knjižnica. Sadrži otprilike 300 000 bibliografskih jedinica (rukopisi, nepokretne građe, rijetke strane knjige, stare knjige na rumunjskom jeziku, suvremene knjige i specijalizirani časopisi).

Povijesni muzej dio je građevine koja se u Transilvaniji smatra najvažnijim cjelinom nereligiozne gotičke arhitekture. Muzej je u početku svoje aktivnosti usmjerio na predstavljanje povijesnih karakteristika Sibiu i okolice, ali s vremenom je počeo odražavati čitavo područje Južne Transilvanije.

Farmaceutski muzej smješten je u povijesnoj zgradi iz 1569. godine u kojoj je bila smještena jedna od najstarijih ljekarni u današnjoj Rumunjskoj. Priča se da je u podrumu te kuće Samuel Hahnemann izumio homeopatiju i prakticirao razne vrste liječenja. Izloženi su neki od njegovih dokumenata i planova. Namještaj je u bečkom stilu. Izložba je organizirana na strukturi klasične ljekarne koja uključuje dva laboratorija, homeopatski sektor i sektor dokumentacije (sl. 11). Sadrži više od 6000 antiknih medicinskih instrumenata i alata. Sprijeda je rekonstruirana trgovina s drvenim pultovima i hrpama staklenki koje stvaraju atmosferu apoteke iz 18. stoljeća. Izložena je i vrijedna kolekcija drvenih farmaceutskih staklenki, označenih bojom.

Slika 11: Pult galerije (gore) i laboratorij (dolje)

(Izvor: <http://romanianturism.com> 17.9.2019.)

Prirodoslovni muzej nastao je 1849. godine osnivanjem Transilvanskog društva prirodnih znanosti koje je kao članove imalo važne domaće i strane ličnosti u znanosti i kulturi. Zbirke muzeja obuhvaćaju preko milijun eksponata (uključujući mineralogiju-

petrografiju, paleontologiju, botaniku, entomologiju, zoologiju kralježnjaka, vodozemca, gmazova, kao i ihtiologiju, ornitologiju i zoologiju sisavaca).

Muzej oružja i lovačkih trofeja prikazuje razvoj oružja i lovačkog oruđa. Važna je i zbirka trofeja iz zbirki Witting i A. Spiess, posljednja koja sadrži 1.058 predmeta nabavljenih 1963. Zbirka je za javnost otvorena 1966. u Spiess Houseu, a izložba sada broji preko 1500 jedinica. Prikazani su i neki tradicionalni postupci lova, uključujući suvremene gravure. Ovdje su prikazani i aspekti života životinja i pogodnih perioda za lov.

4.4.3. Muzej ASTRA

Rumunjska kulturna udruga ASTRA odlučila je 1897. osnovati etnografski muzej ASTRA u cilju očuvanja kulturne baštine rumunjskog naroda. Muzej je otvoren 1905., pod nadzorom Cornela Diaconovića, u današnjoj palači ASTRA u Sibiuu, izgrađenoj kroz javnu pretplatu sa specifičnom svrhom stvaranja muzeja. Muzej je u stalnom radu posljednjih 130 godina izuzev 50-ih i ranih 60-ih godina 20. st kada je bio zatvoren zbog ideoloških razloga.

Muzej se u drugoj polovici 20. st. posebice okreće prema narodnoj civilizaciji uključivanjem elemenata narodnog života poput kuća i zgrada zajednice. Do 1990. godine djelovao je kao podružnica Bruktenthalskog kompleksa, nakon čega se odvaja u zaseban muzejski kompleks.

Sastoji od Muzeja univerzalne etnografije "Franz Binder", Muzeja transilvanske civilizacije "ASTRA", i Muzeja saksonske etnografije i narodne umjetnosti "Emil Sigerus". otvorena 1998. godine. Od 1990. koristi naziv ASTRA za odražavanje svoje baštine.

Muzej univerzalne etnografije „Franz Binder“ jedini je muzej u Rumunjskoj koji je specijaliziran za neeuropsku etnologiju. Otvoren je 1993. godine u kući poznatoj kao Hermesova kuća, na Malom trgu u staroj gradskoj jezgri Sibiuu. Zasnovao se na početnoj grupi artefakata koje su u 19. i na početku 20. stoljeća sakupili članovi Transilvanskog udruženja za prirodne znanosti. Zbirke su proširene nakon otvaranja muzeja i sada broje preko 3000 predmeta.

(<https://web.archive.org/web/20180126141314/http://www.binder.muzeulastra.ro/> 17.9 2019.).

Muzej je dobio ime po Franzu Binderu, trgovcu i diplomatu koji je sredinom 19. stoljeća proveo više od 20 godina u Africi. Posebno važan eksponat u muzeju je drevna egipatska mumija koju je darovao austrougarski konzul u Egiptu 1907. godine Hermann von Hannenheim. Dr. Med. Arthur Soterius von Sachsenheim darovao je zbirku od preko 100 etnografskih predmeta prikupljenih tijekom njegovih putovanja i ekspedicija u različite dijelove svijeta. Novije zbirke sadrže artefakte iz Japana, Indonezije, Ekvadora i Demokratske Republike Kongo. Pored toga, preko 400 komada donirano je iz fonda darova koji je doniran rumunjskom predsjedništvu između 1965. i 1989. godine (Bozan. n.d.)

Muzej transilvanske civilizacije osnovan je 1993. godine u cilju da Transilvanijsku i civilizaciju prikaže u međuetničkoj i interdisciplinarnoj viziji.

Muzej sadrži zbirku od preko 40.000 predmeta, od čega je gotovo 10.000 zabilježeno pod klasifikacijom A, za najvrjednije. Kolekcija sadrži odjeću, tekstil, keramiku, vjerske predmete i druge predmete izrađene od drveta, željeza ili kostiju. Nalazi u centru grada na Malom trgu.

Za daljnji razvoj muzeja predviđa se preseljenje na novu lokaciju u palači ASTRA na mjesto okružne knjižnice Sibiu. Muzej planira proširiti svoje zbirke kako bi mogao bolje predstaviti civilizaciju Transilvanije kao europske regije u kojoj su koegzistirale različite etničke skupine.

Muzej saksonske etnografije i narodne umjetnosti "Emil Sigerus" osnovan je u namjeri da popuni prazninu, predstavljajući ulogu transilvanske saksonske etničke skupine u transilvanskoj i rumunjskoj kulturi.

Zbirke muzeja temelje se na zbirkama iz Transilvanskog muzeja Karpata ili MSVK-a, koje je 1895. otvorila udruga Siebenbürgischer Karpatenverein. Prva izložba bila je unutar zgrade Prirodoslovnog muzeja, a prikupljena je iz zbirke Emila Sigerusa, najznačajnijeg kolekcionara transilvanske saksonske narodne umjetnosti s kraja 19. stoljeća. Godine 1920. muzejske zbirke uvrštene su u Brukenthal muzej i izložene su u novom prostoru unutar Brukenthal palače; od 1950. godine uključeni su u Sekciju za narodnu umjetnost (<https://muzeulastra.ro/> 17.9. 2019.).

Nakon uspostavljanja novog Muzeja tradicionalne narodne civilizacije 1990. godine, saksonske zbirke su ustupljene novom objektu zajedno sa svim ostalim zbirkama koje se odnose na etnologiju. Godine 1997. otvoren je muzej Emil Sigerus u zgradi koja je uz muzej Franza Binder-a na Malom trgu. Nakon završetka projekta restauracije obnove Kuće umjetnosti na Malom trgu, muzej će imati prikladniji prostor za izložbu svojih zbirki od preko 2700 komada keramike, uključujući stalni postav ukrasnih pločica, preko 4000 predmeta u klasifikacijama kostima, tekstila i vezova te preko 400 drvenih, metalnih ili koštanih predmeta od kojih je preko 150 obojenih predmeta namještaja.

4.5 Grad Sighișoara

Sighișoara grad je na rijeci Târnava Mare u okrugu Mureș. Smješten u povijesnoj regiji Transilvanija. Prema popisu iz 2011. ima nešto manje od 30 tisuća stanovnika (Recensământul populației și locuințelor 2011, 2013. <http://www.insse.ro> 25.9. 2019.). Popularno je turističko odredište dobro očuvanog zidanog starog grada, kojeg UNESCO navodi kao mjesto svjetske baštine.

Pod upravom grada nalazi se i sedam sela: Angofa, Aurel Vlaicu, Hetiur, Rora, romoromiclea, Venchi i Viilor.

4.5.1 Kulturno povijesni spomenici grada

Sighișoara je jedno od bitnih turističkih destinacija zbog svoje stare jezgre. Ima deset sačuvanih tornjeva, od kojih su svi imenovani prema starim zanatima, primjerice Postolarev toranj, Krojačev toranj, Mesarov toranj i sl., osim dva: Satni toranj i Toranj Lica.

Satni toranj se počeo graditi krajem 13. stoljeća, a sagrađen je u 14. stoljeću kao jednostavna kula s dvije razine: prizemlje i prva dva kata kule građeni su od pješčnjaka i riječne stijene, prva faza izgradnje tornja vjerojatno je imala oblik identičan tornju Krojača. Debljina zidova baze iznosila je 2,35 metara, na drugom katu 1,30 metara, pločice od bazalnog kamena korištene su samo na uglovima.

U 16. stoljeću srušen je stari krov i sagrađena su dva kata izgrađena od opeke, a ugrađen je balkon i krov. Oblik krova kakav je bio prije požara 1676. godine ne može se sa sigurnošću utvrditi.

Trenutačni barokni krov s turbinama s 5 greda predstavlja iznimno dostignuće trojice hodočasničkih majstora: Veita Grubera iz Tirola, Filipa Bonga iz Salzburga i tesara Valentinusa Auslandera, koji su obnovili toranj požara 1676. Ono što ovaj toranj čini jedinstvenim u cijeloj zemlji je njegov unutarnji sat s lutkama.

Još jedna važna značajka ove kule je balkon koji je najvažnija promatračka točka grada: širok pogled omogućio je pravovremeni uvid u moguće požare kako bi se brzo stiglo do jednog od devet mjesta u Sighisoaru koje bi mogle opskrbiti vodom. Bilo je od vitalne važnosti spriječiti širenje plamena, jer u to vrijeme grad nije imao puno vode; zapravo je bilo potrebno iskopati 35m da bi se pronašao izvor vode.

Simbol je Sighisoara, a za razliku od svih ostalih tornjeva koje su posjedovali i branili razni cehovi, Satni toranj bio je javno dobro. Nekada je je u njemu zasjedala javna uprava, a u 19. stoljeću gradski orkestar.

Grad također broji i preko tristo starih kuća čija izgradnja datira prije više od 300 godina, tri crkve, jedan manastir i katedralu.

Shigsoara je također i rodno mjesto Vlada III., često zvanog Vlad Impaler, oko kojeg se također razvijaju priče o Drakuli.

Vlad je bio drugi zakoniti sin Vlada II Dracula. Vlad II osvojio je nadimak "Dracul" za svoje članstvo u Zmajskom redu, militantno bratstvo koje je osnovao sveti rimski car Sigismund. Zmajski red bio je posvećen zaustavljanju otomanskog osmanlijskog napredovanja u Europu. Kako je bio dovoljno star da bi bio kandidat za prijestolje Vlaške 1448. godine, njegovo bi vrijeme rođenja bilo između 1428. i 1431. godine. Vlad je najvjerojatnije rođen nakon što se njegov otac nastanio u Transilvaniji 1429.

Povjesničar Radu Florescu piše da je Vlad rođen u transilvanskom saksonskom gradu Sighișoara (tada u Kraljevini Mađarskoj), gdje je njegov otac živio u trokatnoj kamenoj kući (sl. 12) od 1431. do 1435. godine (Florescu, McNelly, 1989.). Moderni povjesničari Vladovu majku identificiraju ili kao kćer ili rodbinu Aleksandra I Moldavskog.

Slika 12: Rodna kuća Vlada III.

(Izvor: https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/8/87/Casa_Vlad_Dracul_din_Sighisoara4.JPG 17.9. 2019.)

Grad Sighișoara je ovu povijesnu činjenicu pokušao valorizirati te izgraditi tematski park grofa Drakule, no sredstva im nisu bila dodijeljena.

4.5.2 Manifestacije

Savez međuetničkog obrazovnog centra za mlade (ibz) Sighișoara, zajedno s organizacijama nacionalnih manjina već 17 godina festival "ProEtnica - interkulturalni festival Sighișoara".

Projekt se provodi u partnerstvu s Odjelom za međunacionalne odnose i Okružnim vijećem Mureša kao partnerima s financijskim doprinosom, kao i rumunjskom vladom preko Ministarstva kulture i nacionalnog identiteta kao financiraša. Projekt također ima podršku Veleposlanstva Njemačke u Rumunjskoj, Ministarstva znanosti, istraživanja i kulture pokrajine Brandenburg Savezne Republike Njemačke, općine Sighișoara, FUEN (Savezna unija europskih nacionalnosti), Instituta za vanjske odnose iz Stuttgarta (Institut für Auslandsbeziehungen) Stuttgart), Udruženje ronilaca i PEN Rumunjska.

Opći je cilj projekta pridonijeti jačanju međuetničkog mira u pluralističkom i demokratskom društvu, promičući interkulturalni dijalog i umjetničku interakciju na europskoj razini. Opći cilj projekta postiže se sljedećim specifičnim ciljevima zaštite nacionalnih manjina:

(1.) ProEtnica nudi nacionalnim manjinama Rumunjske Agora za izražavanje, očuvanje i razvoj etnokulturnih identiteta u europskom kontekstu

(2.) ProEtnica promiče interkulturalni dijalog i umjetničku interakciju na europskoj razini organiziranjem petodnevnog interkulturalnog festivala s 600 sudionika i 15.000 posjetitelja.

(3.) ProEtnica promiče Rumunjsku kao uzornu državu na europskoj razini u pogledu zaštite nacionalnih manjina (<https://www.proetnica.ro> 17. 9. 2019.).

Umjetnički program uključuje tradicionalne plesne i glazbene izvedbe uz potporu ansambla nacionalnih manjina koje je moguće pratiti na pozornici smještenoj na Trgu tvrđave. Od 2019. godine je uvedena nova kategorija *Književni salon* u kojoj pisci nacionalnih manjina, kao i pisci koji pišu o manjinama predstavljaju svoje radove, organiziraju rasprave, čitanja, prezentacije, izložbe, izdavanja knjiga. Festival također uključuje sekcije: Agora interkulturalnog dijaloga (predavanja, okrugli stolovi, simpoziji), kazalište, zajedničke likovne izložbe s djelima suvremenih umjetnika iz

nacionalnih manjina. Program okuplja obrtnike i prezentacije nacionalnih manjina. Vrijedi napomenuti prisutnost šerifa nacionalne manjine u Njemačkoj koji razvijaju međunarodnu stranu festivala.

Ciljane skupine projekta su nacionalne manjine, organizacije i posrednička tijela, poput onih koja olakšavaju interkulturalni dijalog, tijela masovnih medija, kao i cijelo društvo. Izravni korisnici su više od 600 članova organizacija nacionalnih manjina, 50 polaznika ljetne akademije u europskim zemljama, 20 predstavnika medija i 15.000 gledatelja. Neizravni korisnici su oko 100.000 ljudi, koji primaju poruku festivala na medijskim i drugim neformalnim kanalima.

5. Zaključak

Rumunjska je država koja je tek u zadnjih tridesetak godina počela razvijati internacionalni turizam. Nekada je bila dio Istočnog Bloka i pod komunističkim režimom, sve do 1989. godine kada je s padom komunizma dobila priliku za neovisan razvoj. Od 2007. godine članica je Europske unije.

U kontekstu socijalizma, Rumunjska je imala turizam, ali je, kao i kod drugih socijalističkih, a posebice sovjetskih zemalja on bio vrlo zatvoren, odnosno dostupan samo stanovnicima država članica Sovjetskog saveza i drugim socijalističkim državama.

Rumunjski turizam u današnjem smislu započeo je u 90-im godina 20. stoljeća, kada su bivše komunističke zemlje postale svojevrsan trend zapadnog tržišta. Niske cijene u usporedbi sa zapadnim tržištem i znatizelja turista da posjete zemlje o kojima su zbog rigorozne vanjske politike do tada čuli samo priče bili su njihov glavni atribut, svojevrsna atrakcijska osnova. Također, postao je velik pritek migracijskih turista koji su se ponovno mogli vratiti u svoju rodnu zemlju i posjetiti obitelj i prijatelje.

Kako se u današnjem turizmu trendovi brzo mijenjaju, Rumunjska, kao i sve ostale zemlje Istočnog Bloka, morala je naći novi način za privlačenje turista. Jedan od važnih brendova Rumunjske zasniva se legendama o grofu Drakuli. Rumunji su odlučili spojiti povijesne činjenice o Vladu III. *Impaleru* sa svojom bogatom atrakcijskom osnovom – ponajprije brojnim srednjovjekovnim i renesansnim dvorcima u zemlji i Stokerovim romanom "Dracula". Iako je ovo samo priča u svrhu zabavljanja turista, jako je dobar primjer *storytellinga* razvijenog na već postojećim resursima.

Rumunjska također ima jako velik broj prirodnih i antropogenih atrakcija. U ovom ih završnom radu nije bilo moguće opisati sve, no 14 nacionalnih parkova i 17 parkova prirode i više su nego dovoljan razlog da privuku turiste koje manje zanimaju priče o vampirima. U većini nacionalnih parkova razvijaju se rekreativne aktivnosti poput planinarenja, a u nekima je na određenim mjestima dozvoljeno i kampiranje. Sve od antropogenih atrakcija također nije bilo moguće navesti, jer ih zaista ima previše. Rumunjska i tu ima prostora za razvoj i razvitak turizma na temelju povijesnih jezgri, katedrala, muzeja, citadela, fortifikacija, kulturnih događanja u istima i sl.

Rumunjska je vrlo dobro iskoristila prednost što se delta Dunava nalazi na njenom teritoriju. To mjesto je postalo jedno od glavnih atrakcija rumunjskog turizma i vrlo dobro je posjećeno. Priča o grofu Drakuli je također jedan od primjera dobre prakse o kojem bi se mogao napisati zaseban završni rad. Rumunjska ima velik broj ruralnih područja i oko polovine stanovništva živi u ruralnim predjelima, te bi jedan od potencijalnih smjerova razvitka turizma mogao biti seoski ili agroturizam, koji je trenutno vrlo popularan. Također, postoji velik potencijal za razvijanje ekoturizma, skijališta u Karpatima, raftinga i slično.

U konačnici, Rumunjska ima prikladnu atrakcijsku osnovu u koju je potrebno ulagati i dalje je valorizirati, kako bi kao zemlja ostala zanimljiva unatoč brzim promjenama turističkih trendova.

Popis literature:

Knjige:

1. Anić, V. (1991): *Rječnik hrvatskoga jezika*. Novi liber: Zagreb
2. Boniface, B.G, Cooper, C., Cooper, R. (2012.) *Worldwide Destinations: The Geography of Travel and Tourism*, Sixth edition. Routledge: London
3. Bozović, D., Kovačec, A. (2007): *Hrvatska Enciklopedija*. Svezak 9. Leksikografski zavod Miroslav Krleža: Zagreb
4. Curić Z., Glamuzina N. Opačić V. T. (2013): *Geografija turizma: regionalni pregled*. Ljevak: Zagreb
5. Cvitanović, A., (2002): *Geografski rječnik*, Hrvatsko geografsko društvo Matice hrvatske: Zadar.
6. Florescu, Radu. R., McNally, R. T. (1989.): *Dracula, Prince of Many Faces: His Life and his Times*. Back Bay Books: New York
7. Kušen, E. (2002.): *Turistička atrakcijska osnova*, Institut za turizam: Zagreb.
8. Lew A., Hall, M., Dallen T. (2008): *World geography of travel and tourism: a regional approach*. Butterworth-Heinemann publishing: Oxford
9. Lew A., Hall, M., Dallen T. (2011): *World Regional Geography: Human Mobilities, Tourism Destinations, Sustainable Environments*. Kendall Hunt Publishing: Dubuque

Članci u online časopisima:

1. Akeroyd, J., Bădărău, S. (2012): "Specii de plante indicatoare pentru pajiștici Înaltă Valoare Naturală din sudul Transilvaniei". *Fundația ADEPT Transilvania*. Dostupno na: <https://fundatia-adept.org/wp-content/uploads/2018/05/3.-Specii-de-Plante-Indicatoare-RO.pdf> [pristupljeno: 9.9.2019.]
2. Bercenou, B., Sanders, C. (2015): "The Danube Delta Biosphere Reserve - Regional clusters in protecting and promoting the local area and local fisheries products" *Ekonomski vjesnik* [Online] 28, br. 2: str. 495-509. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/150384> [pristupljeno: 8.9.2019.]

3. Bozan, M. (n.d.): "Colectia Arthur von Sachsenheim". Dostupno na: <https://web.archive.org/web/20180129080050/http://www.binder.muzeulastra.ro/colectii/13-colectia-arthur-von-sachsenheim.html> [pristupljeno: 17. 9. 2019.]

4. Goriup, P. (n.d.): "Biodiversity, Ecological Investment and Sustainable Development in the Danube Delta Biosphere Reserve, Romania". Dostupno na: <https://rsis Ramsar.org/ris/521> [pristupljeno: 08.09.2019.]

5. Kušen, E. (2001). "Turizam i prostor Klasifikacija turističkih atrakcija", *Prostor* [online], (21), str. 1-12. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/10801> [pristupljeno: 08.09.2019.]

6. Manastireanu, V. (2016): Bran castle: the truth behind the stories. *Interesting times Beureau* [Online] Dostupno na: <https://interestingtimes.ro/bran-castle-the-truth-behind-the-stories/> [pristupljeno 9.9.2019.]

7. Păun, L. (2014.) Povestea FASCINANTĂ a mănăstirii care funcționează fără întrerupere de peste 800 de ani. Ce legende o înconjoară. *PressAlert* [Online] Dostupno na: <https://www.pressalert.ro/2014/09/povestea-fascinanta-manastirii-care-functioneaza-fara-intreupere-de-pest-800-de-ani-ce-legende-o-inconjoara-galerie-foto/> [pristupljeno 9.9.2019.]

8.

Internetski izvori:

1. Asociatia pentru Protectia Pasarilor si a Naturi "Grupul Milvus" (2006): Raport de activitate evaluarea de păsări din Parcul National Muntii Măcinului. Dostupno na: <http://www.parcmacin.ro/studii> (Datum pristupanja: 7.9.2019.)

2. Climate Data. Dostupno na: <https://en.climate-data.org/> [pristupljeno 7. 9. 2019.]

3. European Environment Agency: Apuseni. Dostupno na: <http://eunis.eea.europa.eu/sites/ROSCI0002> [pristupljeno 6. 9. 2019.]

4. Ethnologue: Romania. Dostupno na: <https://www.ethnologue.com/country/RO> [pristupljeno 6. 9. 2019.]

5. Filarmonica de stat Sibiu. Dostupno na: <http://www.filarmonicasibiu.ro/> [pristupljeno 9.9. 2019.]

6. Klasifikacija klima Dostupno na:

<http://www.unizd.hr/Portals/6/nastavnici/Sanja%20Lozic/Klima%2011.pdf>

[pristupljeno 6. 9. 2019.]

7. Magyar Katolikus Lexikon. Dostupno na:

<http://lexikon.katolikus.hu/S/szebeni%20pr%C3%A9posts%C3%A1g.html>

[pristupljeno 9. 9. 2019.]

8. Službena stranica "ProEtnica" Festivala. Dostupno na: <https://www.proetnica.ro> [

pristupljeno: 17. 9. 2019]

9. Proleksis enciklopedija online Dostupno na: [<http://proleksis.lzmk.hr/42488/>

[pristupljeno 9. 9. 2019.]

10. Sibiu international Theatre fest: Dostupno na:[http://www.sibfest.ro/general/fact-](http://www.sibfest.ro/general/fact-and-figures)

[and-figures](http://www.sibfest.ro/general/fact-and-figures) [pristupljeno 19.9. 2019.]

11. Službena stranica NP Ceahlău. Dostupno na: <http://www.ceahlaupark.ro/>

[pristupljeno 6. 9. 2019.]

12. Službena stranica NP Cheile Nerei Beusnita Dostupno na:

<https://www.cheilenereibeusnita.ro/biodiversitate/> [pristupljeno 8. 9. 2019.]

13. Službena stranica NP Macin. Dostupno na: <http://www.parcmacin.ro/> [pristupljeno

8. 9. 2019.]

14. www.theepochtimes.com [pristupljeno 8. 9. 2019.]

15. Welcome to Romania. Dostupno na: www.welcometoromania.eu/ [9. 9. 2019.]

16. UNESCO World Heritage Center. Dostupno na:www.whc.unesco.org [8. 9.

2019.]

Popis priloga:

Popis slika

1. Karta zemalja Istočnog bloka	9
2. Delta Dunava	19
3. Planine Măcin	20
4. Ledenjačko jezero u Ratezatu	22
5. Apuseni brežuljci	27
6. Manastir Bodrog izvana (gore) i izvorni dio iz 1177.g (dolje)	29
7. Dvorac Bran	30
8. Dvorac Corvin	32
9. Alba Iulia i Alba Carolina iz zraka	35
10. Luteranska katedrala	39
11. Pult galerije (gore) i laboratorij (dolje)	41
12. Kuća Vlada III.	46

Popis tablica:

1. Klima u različitim dijelovima Rumunjske	15
--	----

Popis grafikona

1. Godišnji hod temperature i padalina u gradovima s Dfa klimom (Chicago i Bukureštu)	16
---	----